

LIÊN KẾT GIỮA CÁC ĐỊA PHƯƠNG TRONG VÙNG ĐBSCL - Thời cơ đã “chín muồi”

ω Hà Triều

Bài 2: Đã có liên kết, nhưng chưa vững

“Liên kết vùng” trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội đã không còn mới mẻ đối với các địa phương vùng ĐBSCL cũng như cả nước. Nhiều mối liên kết mang tính cấp vùng đã được thiết lập trong thời gian qua và ngày càng được chú trọng. Tuy nhiên, theo đánh giá của các ngành hữu quan và cả những “người trong cuộc” liên kết này chưa thật sự phát huy hiệu quả.

Thiết lập mối liên kết cấp vùng

Thời gian qua, Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ đóng vai trò đòn bẩy tích cực thực hiện nhiều hoạt động theo chức năng, nhiệm vụ thúc đẩy liên kết vùng. Trong ảnh: Hội nghị xúc tiến đầu tư vùng ĐBSCL năm 2013 trong khuôn khổ MDEC 2013 tổ chức tại Vĩnh Long.

Liên kết nội vùng và liên kết ngoại vùng ĐBSCL nhìn chung đã được thiết lập trong những năm qua. Đặc biệt, các địa phương trong vùng đã phối hợp giải quyết các vấn đề như: phát triển kinh tế, giao thông, cấp thoát nước, ô nhiễm môi trường, xử lý chất thải nguy hại, đào tạo nghề, ứng phó biến đổi khí hậu... Điển hình như: trong đầu tư phát triển hạ tầng, các địa phương vùng ĐBSCL phối hợp với các bộ, ngành Trung ương đẩy nhanh tiến độ đầu tư, hoàn thành các công trình trọng điểm phục vụ nhu cầu chung cho cả vùng, như: tuyến quốc lộ 1A, đường Nam Sông Hậu, Quản lộ Phụng Hiệp, quốc lộ 60, sân bay Cần Thơ, cầu Cần Thơ,

lưới điện cao thế... Trong sản xuất, chế biến và tiêu thụ nông sản, các địa phương vùng ĐBSCL đã triển khai thực hiện quy hoạch quy mô sản xuất, tổ chức chuyển giao công nghệ, ứng dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất; phối hợp nhân rộng mô hình sản xuất nông nghiệp đạt hiệu quả kinh tế cao. Đồng thời, thực hiện

liên kết cung cấp nguồn nguyên liệu cho chế biến và hợp tác phát triển thị trường trong và ngoài nước thông qua xây dựng mạng lưới phân phối hàng hóa, kho tàng và thông tin thị trường. Ngoài ra, nhiều tỉnh, thành vùng ĐBSCL đã có ký kết chương trình hợp tác toàn diện phát triển kinh tế - xã hội với nhau và với TP Hồ Chí Minh.

Đặc biệt, thời gian qua, Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ đã đóng vai trò đòn bẩy tích cực thực hiện nhiều hoạt động theo chức năng, nhiệm vụ thúc đẩy phát triển kinh tế vùng; làm đầu mối và điều phối nhiều hoạt động để các địa phương, các ngành, các cấp tăng cường liên kết trong phát triển các sản phẩm chủ lực. Trong đó, Diễn đàn Hợp tác kinh tế ĐBSCL (MDEC) là một điển hình năng động. Đây là một hoạt động liên kết mở nhằm tăng tính hợp tác và liên kết giữa các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương trong vùng ĐBSCL; hợp tác và liên kết giữa vùng với các bộ, ngành; hợp tác và liên kết giữa vùng với các địa phương trong cả nước; liên kết giữa vùng với các tổ chức quốc tế và các nước, nhằm đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội và đối ngoại, phát huy tiềm năng, kinh tế to lớn của vùng ĐBSCL. Ông Nguyễn Phong Quang, Phó Trưởng ban Thường trực Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, cho biết: Sứ mệnh của MDEC tập trung vào những mục tiêu cụ thể. Điển hình: Đẩy mạnh quảng bá hình ảnh và tiềm năng, thế mạnh của vùng. Tăng cường hợp tác kinh tế, xây dựng các chương trình hợp tác giữa các tỉnh, thành phố trong vùng với nhau, với các tỉnh, thành phố trong cả nước và với các Bộ, ngành Trung ương. Khai thác có hiệu quả hơn các nguồn lực sẵn có của từng địa phương và vùng, đem lại sự tăng trưởng bền vững. MDEC cũng tập hợp những sáng kiến của các nhà khoa học trong và ngoài nước, các nhà quản lý của Bộ, ngành Trung ương, các tỉnh thành phố trong vùng và các nhà doanh nghiệp theo từng chủ đề; báo cáo, đề xuất Thủ tướng Chính phủ xem xét, ban hành về cơ chế, chính sách nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho vùng phát triển bền vững...

Trước yêu cầu cấp thiết cần phải tăng cường liên kết vùng, Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, lãnh đạo 13 tỉnh, thành ĐBSCL đã cùng với Trường Đại học Cần Thơ, Viện Lúa ĐBSCL, Viện Cây ăn quả miền Nam xây dựng Đề án Liên kết vùng với sự tham gia “4 nhà” để hỗ trợ và phát triển nông nghiệp vùng ĐBSCL. Mục tiêu chung của Đề án là phát triển bền vững các ngành hàng nông nghiệp chủ lực ở ĐBSCL thông qua liên kết vùng với sự tham gia của “4 nhà” (nhà nước - nhà khoa học - nhà doanh nghiệp - nhà nông), làm nền tảng khoa học và thực tiễn vững chắc phát triển cơ chế, tổ chức và chính sách cải tiến năng lực cạnh tranh của ngành nông nghiệp trong bối cảnh hội nhập quốc tế và ứng phó với biến đổi khí hậu, góp phần đảm bảo an ninh lương thực quốc gia và phát triển nông thôn vùng ĐBSCL bền vững.

Vẫn còn hình thức

Ông Nguyễn Phong Quang, Phó Trưởng ban Thường trực Ban Chỉ đạo Tây Nam Bộ, cho rằng: “Thực tiễn liên kết vùng thời gian qua còn nhiều mặt hạn chế, chưa đi vào chiều sâu”. Điển hình như: ĐBSCL là vùng sản xuất nông nghiệp trọng điểm, có thế mạnh so với các vùng khác trong cả nước. Tuy nhiên, trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội thời gian qua cho thấy các địa phương vùng ĐBSCL chưa xây dựng được chuỗi cung ứng hàng hóa, liên kết thị trường giữa các địa phương theo ngành hàng, nhóm để tạo năng lực cạnh tranh cho kinh tế vùng. Các sản phẩm tạo ra luôn bị động, tình trạng “được mùa, mất giá” diễn ra thường xuyên. Tuy các địa phương trong vùng đều có nhiều lợi thế về sản phẩm mũi nhọn, song chưa thể phát triển được như mong muốn, chưa tạo được thế mạnh của vùng. Thậm chí, sự cạnh tranh của các địa phương có thể phá vỡ quy hoạch vùng. Trong khi đó xuất phát điểm kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng yêu cầu phát triển nhanh và bền vững.

13 tỉnh, thành vùng ĐBSCL đã ký kết liên kết vùng trong phát triển kinh tế - xã hội và đạt được nhiều kết quả. Song, theo nhận định của ông Lê Thanh Dũng, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Bạc Liêu, các văn bản ghi nhớ hợp tác trên các lĩnh vực còn chung chung, nặng hình thức, chủ yếu là “liên kết chính quyền”. Việc hợp tác còn nặng tính “toàn diện” nên dàn trải ở nhiều lĩnh vực, trên nhiều địa phương trong vùng, thiếu trọng tâm, trọng điểm; sự phối hợp xử lý vấn đề chưa thường xuyên, liên tục... TS Lê Việt Thái, Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương, cho rằng: Một số nghiên cứu gần đây cho thấy, một số địa phương đã “mặn mà” liên kết với các thành phố lớn (như TP Hồ Chí Minh, Hà Nội...) hơn là liên kết nội vùng. Bởi tâm lý cho rằng, liên kết với “tỉnh mạnh” dễ được lợi hơn; còn liên kết với các “tỉnh yếu” hoặc “tỉnh ngang nhau” thì chưa được lợi, dễ rơi vào thế cạnh tranh hơn là hợp tác. Như vậy, phần lớn các mối liên kết, kể cả ngay khi các địa phương chú trọng liên kết với những thành phố lớn đóng vai trò đầu tàu, hay trung tâm thì cũng chỉ mang tính sự vụ, riêng lẻ chứ chưa thực sự tạo được các mối liên kết mang tính chất vùng. Trong khi đó, liên kết thị trường ở các địa phương vùng ĐBSCL có vai trò quan trọng. Song, mỗi liên kết này vẫn chưa phát huy tốt các tiềm năng, còn bị cản trở bởi nhiều nguyên nhân. Trong đó, chính là cơ sở hạ tầng yếu kém, không đồng bộ, thiếu kết nối, chi phí cao (đặc biệt là giao thông vận tải) từ đó thiếu các công trình tâm cỡ, mang tính sử dụng chung cho cả vùng. Chất lượng nguồn nhân lực còn thấp, chủ yếu là lao động phổ thông chưa qua đào tạo; một số lao động có kỹ năng, trình độ song chưa đáp ứng tốt yêu cầu công việc.

Liên kết vùng ĐBSCL, theo phản ánh của nhiều địa phương trong vùng, vẫn chưa có cơ sở pháp lý để thực hiện. Đến nay, những căn cứ, nội dung, tính khả thi của liên

kết vùng, lựa chọn bước đi, cùng với cơ chế phối hợp, quản lý, điều hành trong thực tế như thế nào, vai trò “nhạc trưởng” ra sao vẫn chưa được làm rõ. Không chỉ vậy, thiếu những quy định, chế tài, cơ chế, chính sách cụ thể để đảm bảo tính khả thi, có sự điều tiết giữa các địa phương nên vẫn còn tình trạng “mạnh ai nấy làm”. Một lãnh đạo tỉnh Sóc Trăng phân tích: Đối với hệ thống thủy lợi, trong một số trường hợp, việc vận hành, khai thác nguồn nước giữa các tỉnh không thống nhất, không theo nguyên tắc “đôi bên cùng có lợi”. Vì vậy, nhiều lúc gây thiệt hại cho sản xuất nông nghiệp của các địa phương. Trong phát triển văn hóa, xã hội của vùng từng lúc chưa hợp lý. Chẳng hạn như việc đầu tư phát triển giáo dục đào tạo, thời gian qua có phần làm theo “phong trào”. Nghĩa là, tỉnh nào cũng cố gắng có trường đại học, không theo nhu cầu nhân lực của vùng, gây nhiều lãng phí.

* * *

Trong bối cảnh hiện nay, khi ĐBSCL đang nỗ lực phát huy tiềm năng thế mạnh của vùng với nguồn lực có hạn thì liên kết vùng được đánh giá là giải pháp chủ chốt nhằm thúc đẩy tốc độ phát triển của vùng. Như vậy, vấn đề đặt ra hiện nay cần tăng cường liên kết có hiệu quả giữa các địa phương, hay giữa các vùng trong cả nước, chủ động hội nhập kinh tế quốc tế, thu hút nguồn lực đầu tư nhằm thực hiện những mục tiêu kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo an ninh, quốc phòng của từng địa phương trong khu vực và cả khu vực ĐBSCL trong bình diện chung của cả nước.

(Còn tiếp)

Bài cuối: Cần sự đồng thuận và quyết tâm cao